

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia

Musica aeterna

Poesia ja muusika

Ksenia Rossar ^{SOPRAN}

Stanislav Sheljahhovski ^{BASS}

Helin Kaptén ^{KLAVER}

Kavas

Debussy, Liszt, Mussorgski

12.03.2025 – 19.00

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia suur saal

„Musica Aeterna“ on Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia (EMTA) kontsertide sari, mis toob publiku ette nii klaveri- kui ka kammermuusikaõhtuid. Sarja keskmes on kõrgetasemelised ja mitmekülgsed kontserdikavad EMTA tunnustatud õppejõudude ja väljapaistvate külalisesinejate esituses, pakkudes kuulajatele unustamatuid muusikaelamusi.

Claude Debussy (1862–1918)

Viis laulu Paul Bourget' tekstidele

„Kaunis õhtu“ („Beau soir“, 1890–91)

„Romanss“ („Romance“, 1885)

„Kellad“ („Les cloches“, 1885)

„Sentimentaalne maastik“ („Paysage sentimental“, 1883)

„Näe kuis kevad“ („Voici que le printemps“, 1884)

Ferenc Liszt (1811–1886)

Tekst: August Heinrich Hoffmann von Fallersleben

„Armunud“ („In Liebeslust“) S. 318

Tekst: Johann Wolfgang von Goethe

„Röömus ja kurb“ („Freudvoll und Leidvoll“) S. 280

Tekst: Franz von Dingelstedt

„Vaadake mind, taevasinised silmad“

(„Schwebe, schwebe, blaues Auge“) S. 305

Tekst: Victor Hugo

„Oh, kui ma magan“ („Oh! Quand je dors“) S. 282

Tekst: Heinrich Heine

„Mürgitatud on mu laulud“ („Vergiftet sind meine Lieder“) S. 289

Tekst: Johann Wolfgang von Goethe

„Üle kõigi mäetippude on rahu“ („Über allen Gipfeln ist Ruh“) S. 306

Tekst: Johann Nordmann

„Heliseb vaikselt mu laul“ („Kling leise, mein Lied“) S. 301

Tekst: Heinrich Heine

„Die Loreley“ S. 273

Ksenia Rossar (sopran)

Helin Kaptan (klaver)

Modest Mussorgski (1839–1881)

Tekst: Arseni Goleništšev-Kutuzov

„Surma laulud ja tantsud“ („Песни и пляски смерти“, 1877)

I „Hällilaul“ („Колыбельная“)

II „Serenaad“ („Серенада“)

III „Trepakk“ („Трепак“)

IV „Väerealik“ („Полководец“)

Stanislav Sheljahhovski (bass)

Helin Kaptan (klaver)

Claude Debussy laulud Paul Bourget' tekstidele

19. sajandi prantsuse laul (*french mélodie*) on oma loomult lihtne, ilus, siiras ja värske. Muusika on täis nüansse, värve ja kirge. Kõike valitseb selgus ja elegants. Poesia ja muusika ühinevad, et sünniks vorm, kus mõlemad kunstid võrdselt üksteist täiendavad. Claude Debussy on loonud lummava kooskõla hääle ja klaveri vahel. Talle on olnud oluline lisaks sõnalise teksti tähendusele ka häälikute kõla, mis koos harmooniaga tekitab muusikas imelisi tämbreid. Prantsuse vokaalmuusika esitamine nõuab interpreedilt head muusikalist maitset, intelligentsi ja poeetilist tundlikkust.

Paul Bourget (1852–1935) oli prantsuse poeet, romaanikirjanik ja kriitik. Tema loomingule on iseloomulik lai kujundite ring. Peamised kujundid, mis loovad emotsionaalse seisundi esitusele tulevates lauludes, on: soe suveõhtu, päikeseloojang, jõgi, kerges tuules õõtsuvad viljapõllud („Beau soir”); mälestus möödunud suvest, roosid, aroomid, purskkaev („Romance”); kauged kellalöögid, mälestus õnnelikust ajast („Les cloches”); talvine taevas, kurbus, üksindus, sentimentaalsus („Paysage sentimental”); vaimustus kevadest, looduse tärkamine, ööbiku laul, armastus („Voici, que le printemps”). Bourget' luules kohtame sageli soovi ühendada ning lepitada mälestusi olevikuga. Sageli tekitab luule tunde, nagu kestaks armastus vaatamata aja kulgemisele ja aastaaegade vaheldumisele igavesti. Luule toob meieni meenutusi möödunud päevadest ja õnnelikust ajast.

Ferenc Liszti laulud

19. sajandi lõpus ja 20. sajandi alguses valitses *liedí* žanris valdavalt lüüriline stiil. Seda armastas ka Liszt. Tema lüürilised laulud väljendavad tolle ajastu inimeste vajadust emotsionaalse sisekaemuse, subjektiivsuse, üksinduse ja vaikuse järele. Otsitakse armastust ja elu mõtet („In

Liebeslust", „Freudvoll und Leidvoll", „Schwebe, schwebe blaues Auge", „Oh! Quand je dors", „Vergiftet sind meine Lieder", „Über allen Gipfeln ist Ruh", „Kling leise mein Lied"). Samas annab Liszt valdavalt lüürilisele *lied*’ile uue suuna dramaatilisuse näol. Tema loomingus areneb välja klaveripartii sümfooniline vorm. Muusikateoste struktuurile saavad iseloomulikuks julged ja sagedased modulatsioonid, faktuuri rikastavad virtuooslikud passaažid läbiminevatest helidest, helistike muutumine teose jooksul palju kordi ja sageda taktimõõdu vaheldumine. Rohked fermaadid, retsitatiivid ja leitmotiivid annavad teostele suuremad mõõtmed kui varasema *lied*’i puhul tavaks. Laulude kompositsioonis on toimunud evolutsioon. Populaarseks saavad ballaadid, kus tahetakse rääkida lugu. Laulude sisu võib põhineda ajaloolistel teemadel, legendidel, muinasjuttudel, rahvajuttudel jne („Die Loreley“).

Modest Mussorgski „Surma laulud ja tantsud“

1870ndate keskel mõtiskles Mussorgski palju surma üle ning 1875. aastal hakkas sel teemal tsükli kirjutama. Sõnade autor on Arseni Goleniščev-Kutuzov, kes oli Mussorgski hea sõber ja mõttekaaslane. Helilooja on pannud sellesse teosesse kogu oma armastuse inimeste vastu ja protesti kannatuste ning mure vastu. Mussorgski oli surma läbi kaotanud palju sõpru. Ta kutsus surma „täideviijaks“ ja „talendituks lolliks“, kes ei oska valida, keda võtta. Surm on tsükli keskne idee – peategelane. Vene helilooja Georgi Sviridov on öelnud, et Surm on Mussorgskil pigem hea kui kuri. Ta toob und, rahu, vabanemist kannatustest. Mussorgskil on Surm aktiivne karakter. Ta kiigutab last, laulab tütarlapsele, võtab purjus mehe tantsima ja kamandab vägesid lahinguväljal. 19. sajandi kontekstis olid kõik need tegevused kiiduväärt.

Hällilaul

Tegevus algab keskööl. Küünal on kustunud. Magamatusest kurnatud ema kiigutab hällis haiget last. Äkki koputab uksele Surm. Ta pakub, et võib ise hälli kiigutada, et ema saaks puhata. Ema on segaduses: kas valvata last või uinuda korraks, nagu Surm soovib. Laulu lõpus pole valikut. Laps jääb magama Surma vaikse laulu saatel.

Serenaad

Toas voodis lamab haige tütarlaps. Saabub Surm kui tütarlapse unistus salapärasest maagiliste võimetega rüütlist, kes taastab tema kauni jume, armsa juukseparti, imeilusad sinised silmad. Surm teatab, et neiu on ta võrgutanud ning ta laulab laulu, mille lummusest ei ole pääsu. Haige tütarlaps rauged surma tugevas embuses... ja kuulub temale.

Trepakk

Trepakk algab „Dies Irae“ motiiviga, mis on traditsiooniline surma sümbol muusikas. See kordub mitu korda. Sügaval metsas on lumetorm. Surm tantsib trepaki purjus mehega. Ta meelitab lubadustega teda lumega soojendada ning lõpuks panna voodisse valge lume kui surilina alla. Surm ütleb talle, et maga ja unista suvest...kuni uinud igaveseks.

Väepealik

Pilt lahinguväljast. Ilmub Surm säravas raudrüüs oma hobusel kui väepealik ja kuulutab: „Lahing on lõppenud. Mina võitsin kõiki.“ Ta lubab sõduritele rahulikku puhkust maa sees, kus nad on kõigi poolt unustatud. Ehkki kõik nad unustavad, korraldab Surm neile alati pidusöögi ja trambib maa sisse nii, et nad ei tõuse enam kunagi. Triumfaalse monoloogiga tseremoniaalse marsi võimsas rütmis luurab Surm saaki lahinguväljal.

Helin Kapten

Ksenia Rossar alustas 2006. aastal kompositsiooniõpinguid Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias Tõnu Kõrvitsa juhendamisel. Aastatel 2009–2012 õppis ta laulu erialal Milanos Giuseppe Verdi nim konservatooriumis (juhendajad prof Jenny Anvelt ja prof Stelia Doz), 2011. aastal omandas bakalaureusekraadi laulu erialal EMTA-s (prof Mati Palm) ja 2016. aastal lõpetas EMTA magistrantuuri (prof Eva Märtson-Wilson). 2019. aastal alustas Rossar õpinguid EMTA doktorantuuris prof Helin Kapteni juhendamisel.

Ksenia Rossar on edukalt üles astunud mitmetel konkurssidel: II koht ja parima naislaulja eripreemia Mart Saare nim laulukonkursil (2007), noorima osaleja eripreemia IV rahvusvahelisel Alida Väne noorte lauljate konkursil Ventspilsis (2007), finalistikoht rahvusvahelisel Klaudia Taevi konkursil (2013), I preemia ja eripreemia III rahvusvahelisel Tiit Kuusiku nim *lied*'i konkursil (2014), finalistikoht Vello Jürna nim ooperilauljate konkursil (2017), finalistikoht Pjotr Slovtsovi nim rahvusvahelisel ooperikonkursil (2017, Krasnojarsk) ja III koht Jean Sibeliuse nim konkursil (2017, Turu). Aastal 2012 oli ta rahvusvahelise Richard Wagneri ühingu stipendiaat.

Rossari repertuaaris on selliste ooperite pearollid nagu Donizetti „Armujook“ ja „Il campanello di notte“, Raveli „L'enfant et les sortilèges“, Cimarosa „L'impresario in angustie“, Salieri „Arlecchinata“, de Falla „El retablo del maese Pedro“ ja Kessicki „L'arca di Noemi“. Samuti on ta osalenud solistina järgmiste suurvormide ettekandel: Vivaldi „Gloria“, Fauré „Requiem“, Bachi „Magnificat“ ja „Jõuluoratorium“, Haydni „Seitse sõnariistil“ ja Saint-Saënsi „Jõuluoratorium“. Rossar on esitanud Brahmsi, C. ja R. Schumanni, Schuberti, Wagneri, Verdi, Rahmaninovi, Vaughan Williamsi, Štšedrini, Viale, Walkeri, Larseni, Schönbergi, Debussy, Argento, von Zieritzi, Poulengi, Mägi jt heliloojate vokaalkammermuusikat.

Stanislav Sheljahhovski alustas muusikaõpinguid kooridirigeerimise erialal Georg Otsa nimelises Tallinna muusikakoolis Andrus Siimoni juures. 2022. aastal omandas ta bakalaureusekraadi Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias kooridirigeerimise erialal prof Toomas Kapteni klassis ning 2024. aastal magistrikraadi klassikalise laulu erialal Mati Turi juhendamisel. 2024. aastal osales ta prof Stefano Patarino meistiklassis Cesare Pollini nimelises konservatooriumis Padovas (Itaalia).

Sheljahhovski on töötanud nii kooriartisti kui ka solistina Rahvusoperis Estonia ning Savonlinna ooperifestivalil. Käesoleval ajal on ta Eesti Rahvusmeeskoori laulja. Tema ooperirollide hulka kuuluvad Sid (Puccini „La Fanciulla del West“, RO Estonia), Le Duc (Gounod' „Romeo ja Julia“, Savonlinna Ooperifestival), Sprecher (Mozarti „Võluflööt“, RO Estonia) ja Gran Sacerdote (Verdi „Nabucco“, Savonlinna Ooperifestival). Hooajal 2022/23 osales ta Boris Blacheri ooperi „Abstrakte Oper Nr. 1“ ettekandel EMTA *black boxis*. 2024. aastal oli ta solistiks Eesti Rahvusmeeskoori ja BBC Philharmonics orkestri ühisprojekti Šostakovitši 13. sümfoonia „Babij jar“ peaproovides. Aastatel 2022–2024 tegutses Sheljahhovski aktiivselt kammerlauljana EMTA kontserdisarjades. Samuti on ta andnud kontserte Eesti erinevates paikades. Tema repertuaari kuuluvad Schuberti, Rahmaninovi, Mussorgski, Medtneri jt heliloojate vokaalkammermuusika teosed. Sheljahhovski tunneb huvi õigeusu laulukultuuri vastu ning osaleb aktiivselt vokaalansambli „Rejice“ kontserttegevuses. Eesti Rahvusmeeskooriga on ta esitanud teoseid „Meie Isa palve“ (Kuldar Sink) ja „Nox Vitae“ (Galina Grigorjeva). 2023. aastal pälvis Sheljahhovski Elfrida ja Erich Rämmeldi fondi stipendiumi.

Helin Kapten on staažikas muusik ja pedagoog, kes on töötanud Rahvusooperis Estonia, Vaasa Ooperis, Jyväskylä Konservatooriumi ooperistuudios, Promfesti ooperiprojektides ja teinud koostööd paljude lauluõpetajate ning dirigentidega nii Eestis kui ka välismaal. Kapten on olnud muusikaliseks juhendajaks ja koostööpartneriks paljudele Eesti tuntud lauljatele, sh Mati Palm, Ain Anger, Aile Asszonyi, Rauno Elp, Mart Madiste, Eda Zahharova, Ksenia Rossar, Elina Nechayeva jpt. Ta on andnud kontserte *lied*-pianisti ja saatjana erinevate solistidega Eestis, Soomes, Rootsis, Hollandis, Belgias, USAs, Kanadas, Leedus, Itaalias, Hiinas ja mujal ning läbi viinud arvukalt ooperi- ja vokaalkammermuusika-alaseid meistriklasse Eestis ja välismaal. Hetkel töötab Helin Kapten Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia interpretatsiooniosakonnas vokaalkammermuusika ja saateklassi professorina ning õppesuuna juhina.

OOTAME KUULAMA

K 26.03 kell 19.00 / EMTA suur saal / pilet Piletikeskusest

Musica Aeterna. Kujutlused

Vittoria Ecclesia (klarnet), Sandra Klimaitė (vioola), Kristi Kapten (klaver)
Kavas Stockhausen, Horowitz, R. Schumann, Kurtag, Musgrave

K 16.04 kell 19.00 / EMTA suur saal / pilet Piletikeskusest

Musica Aeterna. Kuuvalgel

Arvo Leibur (viilul), Ivari Ilja (klaver)
Keelpillikvartett koosseisus Mari Poll, Kaija Lukas (viilul),
Johanna Vahermägi (vioola), Henry-David Varema (tšello)
Kavas Eller, Debussy, Satie, Chausson

N 1.05 kell 19.00 / EMTA suur saal / pilet Piletikeskusest

Musica Aeterna. Klaveriõhtu

Lauri Väinmaa (klaver)
Kavas Beethoven

K 14.05 kell 19.00 / EMTA suur saal / pilet Piletikeskusest

Musica Aeterna. Klaveriõhtu

Marko Martin (klaver)
Kavas Schubert, Liszt

N 22.05 kell 19.00 / EMTA suur saal / pilet Piletikeskusest

Musica aeterna. Sarja lõppkontsert

Leho Karin (tšello), Neeme Punder (flööt), Kädy Plaas-Kala (sopran)
Tallinna Kammerorkester, dirigent Andres Kaljuste
Kavas Kõrvits, Tulve, Eespere, Tulev

EESTI MUUSIKA-
JA TEATRIAKADEEMIA

105

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia kontserdi- ja etenduskeskus

eamt.ee

emtasaalid.ee

facebook.com/muusikaakadeemia

instagram.com/emta_ee

Palume lülitada mobiiltelefon hääletule režiimile.
Kontserdi salvestamine ja pildistamine ilma korraldaja loata
ei ole lubatud.

